

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยายแบบภาคตัดขวางเพื่อศึกษาการรับรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครอบครัวในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเป่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สมาชิกภายในครอบครัวของเด็ก ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กมากที่สุด ครอบครัวละ 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 75 คน สถานที่ในการเก็บข้อมูลผู้ศึกษาได้ตามไปเก็บข้อมูลถึงบ้านของเด็ก ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 74.7 และเก็บที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเป่าเพียงจำนวนน้อย คิดเป็นร้อยละ 25.3 ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยและผู้เลี้ยงดู ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครอบครัว ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครอบครัว ในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ผู้ศึกษาได้แบ่งหมวดหมู่ของการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ออกเป็น ส่วนละ 4 ด้านคือ พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม พัฒนาการด้านภาษา และพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญาซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้ว ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.75 ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรม SPSS for Windows ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปหรือลักษณะทางประชากรของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 3 – 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.3 อายุเฉลี่ย 4 ปี 2 เดือน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1 ปี 5 เดือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 57.3 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 84.0 ไม่มีโรคประจำตัว และส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 53.3 เป็นบุตรคนที่ 1

2. ข้อมูลทั่วไปหรือลักษณะทางประชากรของผู้เลี้ยงดูในครอบครัว จำนวนทั้งหมด 75 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 86.7 อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ช่วงอายุ 21 – 40 ปี ร้อยละ 68 รองลงมาอยู่ในวัยกลางคนช่วงอายุ 40 – 60 ปี ร้อยละ 21.3 และมีวัยชราอายุ 60 ปีขึ้นไปบ้างเล็กน้อย ร้อยละ 4.0 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.3 ยังอยู่กินเป็นคู่กับสามี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่า ร้อยละ 42.7 รองลงมาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 26.7 มีจบระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 2 รายเท่านั้น คิดเป็น ร้อยละ 2.7 การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 60 มีอาชีพรับจ้าง รองลงมา เป็นเกษตรกร ร้อยละ 25.3 มีรับราชการเพียง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.7 ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเด็ก ส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.7 เป็นมารดาของเด็ก ระยะเวลาการเลี้ยงดูเฉลี่ย 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.42 จำนวนบุตรส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.7 มีบุตร 2 คน และรายได้เฉลี่ยของครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ (น้อยกว่า 5,000 บาท/ เดือน) คิดเป็นร้อยละ 88 ลักษณะของครอบครัวส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.7 เป็นครอบครัวขยาย จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.472 ส่วนการได้รับสื่อหรือความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.0 ได้รับนาน ๆ ครั้ง ประเภทสื่อที่ได้รับส่วนใหญ่เป็นหนังสือหรือคู่มือ คิดเป็นร้อยละ 76.0 รองลงมาเป็นคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลหรือสถานีนอนามัย ร้อยละ 26.67 สื่อที่ได้รับน้อยที่สุดคือ วิทยุกับหนังสือพิมพ์ร้อยละ 1.3 และส่วนใหญ่ ผู้เลี้ยงดูมีแนวความคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก โดยอาศัยประสบการณ์ในอดีตคิดเป็น ร้อยละ 72.0

3. ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครอบครัวในชนบท

3.1 การรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 100 รับรู้ถึงความจำเป็นของการพาเด็กไปฉีดวัคซีนตามกำหนดเป็นประจำและรับรู้ถึงความจำเป็นของการที่ให้เด็กมีเวลาพักผ่อนนอนหลับอย่างเพียงพอ รองลงมาเห็นด้วยมากที่สุดในการที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรฝึกให้เด็กรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ครบทุกชนิด เช่น เนื้อสัตว์ ไข่ ผัก และผลไม้ คิดเป็นร้อยละ 81.3 เห็นด้วยมากที่สุดในการวาดภาพระบายสี การตัดกระดาษ การปั้นดินน้ำมัน เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการใช้มือ ร้อยละ 45.3 อันดับสุดท้ายเห็นด้วยมากที่สุดในการที่ให้เด็กได้เล่นออกกำลังกาย เช่น การเดิน การวิ่ง การถีบจักรยาน เป็นการพัฒนาความแข็งแรงของร่างกาย ร้อยละ 44.0

3.2 การรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมสรุปได้ว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.7 ไม่เห็นด้วยกับการให้เด็กดูแบบอย่างการแสดงกิริยาก้าวร้าวไม่สุภาพในโทรทัศน์ รองลงมา ร้อยละ 81.3 เห็นด้วยในการสอนให้เด็กรู้จักการแบ่งแยกเพศหญิง และชาย ร้อยละ 93.3 เห็นด้วยในฝึกเด็กให้รู้จักการแบ่งปันสิ่งของที่มีอยู่ให้กับเด็กอื่นหรือบุคคลอื่นที่ไม่มี ส่วนการวิพากษ์วิจารณ์เด็กและการต่อว่าเด็กหรือการลงโทษเด็กอย่างรุนแรง มีผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก ร้อยละ 46.7 เห็นด้วยมากที่สุด มีร้อยละ 4.0 ที่ไม่เห็นด้วย ส่วนเรื่องการที่พ่อแม่ ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสดูฟังเพลง เล่นดนตรีเป็นประจำ เพื่อการพัฒนาอารมณ์ของเด็ก ร้อยละ 40.0 เห็นด้วยมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย

เลขที่.....
 ๖๑๐๖
 ๖๑๒๖๕
 ๑๓๖๕
 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.3 การรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.3 ไม่เห็นด้วยในการที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรทะเลาะและทำเป็นไม่สนใจเวลาที่เด็กพูดไม่ชัดหรือใช้ภาษาไม่ถูกต้อง รองลงมาเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 70.7 ในการชมเชยเด็กเมื่อเด็กเริ่มพูดภาษาได้ถูกต้อง เห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 57.3 ในการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ การถ่มน้ำลายแล้วถามตอบเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 48.0 ในการพูดกับเด็ก การให้เด็กได้ฟังเสียงต่าง ๆ เช่น เสียงเพลงเป็นการพัฒนาด้านภาษา อันดับสุดท้ายไม่เห็นด้วยเลย ร้อยละ 46.0 ในการจัดหาหนังสือ เช่น นิทาน การ์ตูน นิตยสารที่มีภาพสีสวย ๆ ให้เด็กและเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 12.0

3.4 การรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญา สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.3 ไม่เห็นด้วยเลยในการลงโทษเด็กอย่างรุนแรง การคิดว่าเวลาก่อนเวลาที่เด็กทำอะไรไม่ได้ รองลงมาเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 64.0 ในการสอนให้เด็กรู้จักการนับเลขบวกเลขง่าย ๆ ได้ เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 60.0 ในการที่ให้เด็กมีโอกาสเล่นเกม การฝึกให้เด็กรู้จักการใช้สมอง เช่น เล่นเกมส้อมารูปมาต่อกัน หรือเล่นเกมส่ายอะไรเอ่ย เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 56.0 เมื่อพบเห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ควรชี้ให้เด็กดู และอธิบายให้กับเด็กมีเพียงร้อยละ 1.3 ที่ไม่เห็นด้วย ส่วนในเรื่องของการที่เด็กมีของเล่นมากมายเต็มห้อง และปล่อยให้เด็กเล่นตามลำพัง ร้อยละ 36.0 ไม่เห็นด้วย แต่มีเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 9.3

4. ข้อมูลพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครอบครัวในชนบท

4.1 พฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายสรุปได้ดังนี้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.0 ปฏิบัติเป็นประจำในการให้บุตรหลานรับประทานอาหารเช้าเป็นประจำทุกวัน รองลงมาปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 50.7 ในการฝึกให้บุตรหลานเข้านอนแต่หัวค่ำ และตื่นเช้าเป็นประจำ ไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 20.0 ส่วนเรื่องการฝึกสอนให้บุตรหลาน วาดภาพ ระบายสี ลากเส้นต่าง ๆ ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 32.0 ไม่เคยปฏิบัติเลยร้อยละ 10.7 รองลงมาปฏิบัติเป็นประจำร้อยละ 30.7 ในการจัดหาอุปกรณ์ที่ส่งเสริมให้บุตรหลานได้ใช้มือ เช่น จัดหาดินสอ สี สมุดวาดภาพ ระบายสี ดินน้ำมัน ให้บุตรหลานได้เล่นตามความพอใจ ร้อยละ 4.0 ไม่เคยจัดหาให้เลย อันดับสุดท้ายปฏิบัติเป็นประจำน้อยที่สุด ร้อยละ 10.7 ในการนำบุตรหลานไปออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา กลางแจ้ง เช่น การเดิน การวิ่งเล่น การถีบจักรยาน หรือการโยนบอล

4.2 พฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 85.3 ในการแสดงความรักกับบุตรหลานด้วยการสัมผัสโอบกอด บุตรหลานเป็นประจำ รองลงมา ร้อยละ 73.3 ไม่เคยปล่อยให้เด็กทู่ตักัน เมื่อมีปัญหาขัดแย้งกับเพื่อนวัยเดียวกัน ร้อยละ 61.3 ไม่เคยปล่อยให้บุตรหลานหายโกรธ หรือหยุดร้องไห้เอง ร้อยละ 56.0 ไม่เคยปล่อยให้บุตรหลานแสดงอาการโกรธโดยการลงไปในอนเกลือกกถึงกับพื้น และร้องไห้

เสียงดัง อันตบสุดท้ายปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 38.7 ในการเปิดโอกาส หรือพาบุตรหลานไปเข้าสังคมกับบุคคลอื่น เช่น เด็กวัยเดียวกัน หรือเพื่อนบ้าน

4.3 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาสรุปได้ดังนี้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.0 ปฏิบัติเป็นประจำในการสอนให้บุตรหลานรู้จักการพูดทักทาย สวัสดี ขอบคุณ บ้ายบายกับผู้อื่น เสมอ รองลงมาปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 38.7 ในการให้รางวัลหรือคำชมเชยเวลาที่บุตรหลานอ่านหนังสือออกได้ หรือเล่านิทานให้ฟัง ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 37.3 ในการให้บุตรหลานดูรายการเด็กทางโทรทัศน์เป็นประจำเพื่อพัฒนาภาษา ปฏิบัติเป็นประจำร้อยละ 34.7 ในการสนับสนุนให้บุตรหลานได้รู้จักการอ่าน โดยการจัดเตรียมหนังสือออกได้ นิทาน การ์ตูน และหนังสือต่าง ๆ ให้บุตรหลาน ไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 10.7 ส่วนเรื่องการเล่านิทานให้บุตร หลานฟัง และซักถามเพื่อให้บุตรหลานตอบปฏิบัติเป็นประจำน้อยที่สุด ร้อยละ 10.7 และไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 41.3

4.4 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญา สรุปได้ดังนี้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.3 ไม่เคยปฏิบัติในการลงมือทำการบ้านให้กับบุตรหลานเมื่อบุตรหลานโอ้เอ้ ไม่สนใจ รองลงมา ร้อยละ 49.3 ปฏิบัติเป็นประจำในการตอบคำถามและอธิบายให้บุตรหลานเข้าใจด้วยความเป็นเหตุเป็นผลเวลาบุตรหลานมีเรื่องสงสัย ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 46.7 ในการสอนให้บุตรหลานรู้จักนับเลขบวกเลขง่าย ๆ ได้ ปฏิบัติเป็นประจำร้อยละ 41.3 ในการสอนให้บุตรหลานเข้าใจความแตกต่างของวัตถุ เช่น ใหญ่ เล็ก สูง เตี้ย หนาบาง เพื่อให้บุตรหลานเข้าใจเสมอ ส่วนเรื่องการอธิบายหรือชี้แนะเวลาที่บุตรหลานดูโทรทัศน์ ปฏิบัติเป็นประจำเพียงร้อยละ 5.3 เท่านั้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาการรับรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครอบครัวในชนบททกรณีศึกษา ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเป่า ตำบลบ้านเป่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครอบครัวในชนบท

1.1 การรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย การที่ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่รับรู้ถึงความจำเป็นในการพาเด็กไปฉีดวัคซีนตามกำหนด การให้เด็กนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ และการฝึกเด็กให้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ครบทุกชนิด อาจเนื่องมาจากผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ได้รับสื่อ ความรู้ หรือคู่มือในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากคิดเป็นร้อยละ 76 ประกอบการได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ทางโรงพยาบาลใกล้บ้าน และสถานีอนามัยในตำบล ซึ่งอภิปราย

ได้ว่า ครอบครัวไทยในชนบทในปัจจุบันมีการเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้น ความครอบคลุมของสถานบริการสาธารณสุขมีมากขึ้น และกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่องที่น่าเป็น เพื่อการอยู่รอด ดังนั้นผู้เลี้ยงดูจึงให้ความสนใจในระดับสูง ส่วนในเรื่องของการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย การส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น กิจกรรม การวาดภาพ ระบายสี หรือการปั้นดินน้ำมัน ผู้เลี้ยงดูให้ความสำคัญรองลงมา

1.2 การรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมส่วนใหญ่มีการรับรู้ถึงความจำเป็นในการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมเช่นการแบ่งปันสิ่งของที่มีอยู่กับเด็กอื่นที่ไม่มี การสอนเด็กรู้จักเพศหญิง เพศชาย และการไม่ปล่อยให้เด็กดูแบบอย่างการแสดง กิริยาก้าวร้าวในโทรทัศน์ การเห็นความสำคัญของการให้เด็กได้ฟังเพลงเล่นดนตรี ผู้เลี้ยงดู ร้อยละ 29.4 ที่เห็นด้วยในการวิพากษ์วิจารณ์เด็ก การต่อว่าเด็ก และการลงโทษเด็กอย่างรุนแรง ซึ่งผลในส่วนนี้ไม่ควรละเลย และแสดงให้เห็นว่าครอบครัวในชนบทส่วนใหญ่ยังมีการรับรู้ว่าการ วิพากษ์วิจารณ์เด็ก การต่อว่าเด็ก หรือการลงโทษเด็กเป็นสิ่งที่ควรทำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมุน อมรวิวัฒน์ และคณะ (อ้างใน ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และคณะ, 2533) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการอบรม เลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทยและพบว่าผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ยังคงมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กโดยใช้ วาจาอย่างมากและแสดงเหตุผลน้อย และสอดคล้องกับการศึกษาของ จิตรา วสุวานิช (2541) ที่ กล่าวว่าผู้ใหญ่ในครอบครัวของชนบทไทยมักใช้อำนาจเมียนตีเด็ก ลงโทษด้วยความรุนแรง คาดว่า กล่าวเด็ก

1.3 การรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาส่วนใหญ่รับรู้ถึงความจำเป็น ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา เช่นการพูดของเด็ก การเล่านิทาน และถามตอบ การให้เด็กฟัง เสียงต่างๆ ส่วนในเรื่องของการจัดหาหนังสือนิทาน การ์ตูน นิตยสารภาพที่สวยงาม ๆ ยังมี ผู้เลี้ยงดู อีกร้อยละ 32 ที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการจัดหาหนังสือให้เด็กและยังมีความเห็นว่าการจัดหา หนังสือให้เด็กเป็นหน้าที่ของครูที่โรงเรียนเท่านั้นอาจเป็นไปได้ว่าที่บ้านเด็กอาจไม่มีหนังสือ สำหรับเด็ก ผู้เลี้ยงดูจึงหวังพึ่งโรงเรียนเพียงอย่างเดียว หรืออาจเนื่องมาจากส่วนใหญ่ครอบครัว มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจึงไม่สามารถจัดหาหนังสือให้เด็กได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉรา สุขารมณ และคณะ (2523) ที่พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีผลต่อการเลี้ยงดู และการ เอาใจใส่ของมารดา

1.4 การรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญา มีผู้เลี้ยงดู ส่วนใหญ่รับรู้ถึงความจำเป็นในการที่ผู้เลี้ยงดูควรมีบทบาทในการฝึกฝนความคิดและสติปัญญา ให้แก่เด็ก ส่วนในเรื่องการปล่อยให้เด็กเล่นของเล่นมากมายตามคำฟังเป็นการพัฒนา ด้าน สติปัญญา มีผู้เลี้ยงดูเห็นด้วยร้อยละ 53.3 ซึ่งเป็นการรับรู้ที่ไม่เหมาะสม เพราะการปล่อยให้เด็ก

เล่นที่หลายชิ้นตามลำพังจะทำให้เด็กขาดโอกาสในการสำรวจเครื่องเล่นแต่ละชิ้นอย่างถี่ถ้วนและอาจเกิดการสับสนเลือกเครื่องเล่นไม่ถูก ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา (อำไพ สุจริตกุล, 2524)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยของครอบครัวในชนบท

2.1 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 80 ปฏิบัติเป็นประจำในการให้บุตรหลานรับประทานอาหารเช้าอาจเนื่องมาจากผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.7 เป็นเพศหญิงและเกี่ยวข้องกับเด็กโดยเป็นมารดามากที่สุดร้อยละ 70.7 จึงมีพฤติกรรมดูแลเอาใจใส่ในการที่ให้ได้รับประทานอาหารเช้าเป็นประจำทุกวัน ซึ่งสอดคล้องกับสุขาภิบาลอนามัย (2543) ได้กล่าวไว้ว่าสังคมไทยส่วนใหญ่มักจะมอบภาระในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้กับผู้ที่เป็นแม่ และอาจเนื่องมาจากผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ร้อยละ 76 ได้รับข้อมูลข่าวสารวิธีการเลี้ยงดูเด็กจากคู่มือส่งเสริมพัฒนาการและได้รับ คำแนะนำจาก เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล และเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ส่วนในเรื่องของการฝึกบุตรหลานเข้านอนแต่หัวค่ำ และตื่นเช้าเป็นประจำ ร้อยละ 50.7 ปฏิบัติบางครั้งร้อยละ 28 และไม่เคยปฏิบัติเลย ร้อยละ 20 อาจเนื่องมาจากสภาพการดำรงชีวิตของครอบครัวในชนบทส่วนใหญ่หลังเลิกจากงานมารับประทานอาหารเย็นแล้ว จะมีงานอดิเรกในการดูโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน โดยไม่ได้ให้เด็กเข้านอนก่อน เด็กจึงเกิดความสนใจในการดูโทรทัศน์ด้วย และเป็นเหตุให้เด็กไม่ได้เข้านอนแต่หัวค่ำ ส่วนในเรื่องของการจัดหาอุปกรณ์ เช่น ดินสอ สี สมุดวาดภาพระบายสี ดินน้ำมัน และการฝึกเด็กในการลากเส้นระบายสี ผู้เลี้ยงดูยังไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร มีการปฏิบัติบางครั้งร้อยละ 65.3 และไม่เคยปฏิบัติร้อยละ 4 อาจเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจต่ำและระดับการศึกษาน้อย จึงขาดประสบการณ์และการเรียนรู้ในการฝึกสอนเด็กหรือขาดสื่ออุปกรณ์ในการฝึกสอนเด็ก เช่น เทป นิทาน หนังสือหรือของเล่นในการพัฒนาสติปัญญาซึ่งครอบครัวอาจไม่สามารถจัดหาให้เด็กได้

2.2 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.3 มีการแสดงความรักกับบุตรหลานด้วยการสัมผัสโอบกอดบุตรหลานเป็นประจำ รองลงมาร้อยละ 73.3 ไม่เคยปล่อยให้เด็กทูปตีกัน ร้อยละ 61.3 ไม่เคยปล่อยให้บุตรหลานหายโกรธ หรือหายเศร้าด้วยตนเอง จะมีการปลอบโยนเสมอ อภิปรายได้ว่าผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ มีบทบาทเป็นมารดาของเด็ก ซึ่งจากการศึกษาของ ศรีสมร โทวาระ (อ้างใน สุชา จันทรเอน, 2543) ได้ทำการสัมภาษณ์แม่ของเด็กเล็กที่เลือกมาจากภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งถูกมีอายุ ระหว่าง 2-3 ปี จำนวน 200 คน พบว่าแม่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่ออารมณ์ของลูกได้ดี เมื่อลูกโกรธจะอุ้ม โอบกอด ปลอบโยน หาของเล่นให้เมื่อคับข้องใจ กอดอุ้ม เอาใจเมื่อลูกต้องการความรัก และเนื่องจากผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่

ร้อยละ 85.3 มีสถานภาพสมรสคู่ จึงอภิปรายได้ว่าลักษณะความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวมีผลดีต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมแก่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รุจา ภูไพบูลย์ และคณะ (2540) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียน พบว่าบิดามารดาที่มีสถานภาพสมรสคู่จะมีการปฏิบัติพัฒนกิจร่วมกันในการเลี้ยงดูบุตรได้ดีกว่าครอบครัวที่คู่สมรสแตกแยกหรือเสียชีวิต ส่วนในเรื่อง การพาบุตรหลานไปเข้าสังคมกับบุคคลอื่น เช่น เด็กวัยเดียวกันหรือเพื่อนบ้าน ปฏิบัติเป็นประจำร้อยละ 38.7 อาจเนื่องมาจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ไม่ค่อยมีเวลาพาบุตรไปเข้าสังคม

2.3 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ผู้เลี้ยงดู ร้อยละ 41.3 ไม่เคยปฏิบัติในการเล่านิทานและซักถามให้บุตรตอบ อภิปรายได้ว่า ลักษณะของครอบครัวในชนบท เนื่องจากมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และมีระดับการศึกษาน้อย ทำให้ขาดประสบการณ์ ขาดโอกาส ขาดสื่อหรือเครื่องมือในการพัฒนาสติปัญญาและภาษา เช่น เทป นิทานหรือหนังสือ ทำให้มีผลในการขาดการส่งเสริมพัฒนาการในด้านภาษาซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รุจา ภูไพบูลย์ และคณะ (2540) ที่พบว่าครอบครัวที่มีรายได้ดีจะช่วยให้บิดา มารดาดูแลบุตรก่อนวัยเรียนได้ดีกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ

2.4 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดและสติปัญญาผู้เลี้ยงดูร้อยละ 48 ปฏิบัติเพียงบางครั้งในการสอนให้บุตรหลานเข้าใจความแตกต่างของวัตถุ เช่น ใหญ่ เล็ก สูง เตี้ย หนา บาง และไม่เคยปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 8 อาจเนื่องมาจากผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างต้องทำงานและกลับเข้าถึงบ้านในเวลาค่ำทำให้มีโอกาสนในการพัฒนาสติปัญญาหรือการส่งเสริมพัฒนาการบุตรไม่ได้มากเท่าที่ควร จึงปล่อยให้ทำหน้าที่ของครูที่โรงเรียนซึ่งเป็นพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการที่ไม่เหมาะสม

จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่โดยเฉพาะครอบครัวในชนบทมีการรับรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน ยังจำเป็นต้องมีการปรับและพัฒนาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของการศึกษา

1. เนื่องจากเวลาจำกัดในการศึกษาครั้งนี้จึงมีข้อจำกัดคือการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเป่า ตำบลบ้านเป่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่เพียงที่เดียว จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีในการนำไปขยายผล

2. เนื่องจากเวลาจำกัดในการศึกษาครั้งนี้จึงมีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เท่านั้น และมีเวลาไม่เพียงพอสำหรับการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูเด็กในระยะยาวได้

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ในส่วนการรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ผู้เลี้ยงดูเด็กมีการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องด้วยวิธีการให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา โดยสามารถใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อเป็นการฝึกฝนให้ผู้เลี้ยงดูเด็กมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการคิด การตัดสินใจ การวางแผน การแก้ปัญหา และควรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ในส่วนพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ผู้เลี้ยงดูไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสาเหตุส่วนใหญ่อาจเนื่องมาจากฐานะยากจนทำให้ไม่สามารถจัดหาทรัพยากรในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น ของเล่น เทป นิทาน หนังสือ หรือสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ดังนั้นองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดำเนินการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน รับผิดชอบ และติดตามผล เพื่อส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงดูสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในการที่จะส่งเสริมพัฒนาการเด็กครอบคลุมทุกด้านต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ลักษณะข้อคำถามที่ใช้ศึกษาครั้งต่อไปควรมีลักษณะคล้ายกันทั้งในด้านการรับรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยซึ่งจะทำให้สามารถทำนายได้ว่าการรับรู้ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครอบครัวในชนบทที่มีความสอดคล้องกันหรือไม่ เพื่อที่จะสามารถปรับหรือแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น

2. ควรจะมีการศึกษาเจาะจงเฉพาะการรับรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเจาะจงเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งที่สำคัญและเป็นปัญหาจริงๆ เพื่อจะได้ทราบรายละเอียดในด้านนั้นๆ อย่างลึกซึ้ง

3. การศึกษาในส่วนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในชนบทควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพร่วมด้วยและมีวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตซึ่งอาจใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมแล้วแต่ตามความเหมาะสมเพื่อที่จะได้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริงยิ่งขึ้น

4. ควรจะมีการศึกษาถึงพัฒนาการเด็กปฐมวัยในชนบทควบคู่ไปกับการศึกษาพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครอบครัวไปด้วยซึ่งจะทำให้ทราบพัฒนาการเด็กในสถานการณ์ปัจจุบันที่ตรงกับความเป็นจริงและสามารถทำนายแนวโน้มพัฒนาการเด็กในอนาคตได้

5. ควรจะมีการกระจายกลุ่มตัวอย่างออกไปหลายๆ ศูนย์ในเขตอำเภอเดียวกันที่สนใจเพื่อการศึกษาจะได้ครอบคลุมเป็นตัวแทนที่ดีและสามารถนำไปขยายผลและใช้ประโยชน์ได้ดีมากยิ่งขึ้น